

Wprowadzenie

Ustawa o kuratorach sądowych¹ (KurSądU), która została uchwalona w 2001 r., dokonała reformy polskiej kurateli sądowej i objęła różne sfery jej funkcjonowania – określono: jej rolę w wymiarze sprawiedliwości, wymagania, które należy spełnić, aby móc zostać kuratorem, prawa i obowiązki pracownicze kuratora zawodowego, strukturę organizacyjną kurateli i kompetencje osób funkcyjnych, a ponadto wprowadzono: samorząd zawodowy, odrębną odpowiedzialność dyscyplinarną za przewinienia służbowe, zmieniony tryb przygotowywania do zawodu kuratora sądowego (aplikację kuratorską) oraz szczegółowo uregulowano warunki powoływania, odwoływania kuratora społecznego oraz zasady korzystania z jego pracy.

Do najważniejszych zmian, które zostały wprowadzone wymienionym aktem prawnym, trzeba zaliczyć te dotyczące trybu naboru kandydatów do zawodu kuratora sądowego i zasad ich przygotowania do pracy. Już twórcy ustawy podkreślali, że kuratorzy „to ludzie, od których wymaga się wysokich kwalifikacji, którzy wykonują pracę niesłychanie odpowiedzialną (...)”². Procedura wyboru kandydata do tego rodzaju pracy powinna zatem zapewniać zatrudnianie osób, które podołają tak wysokim wymaganiom. Znaczenie tego procesu dla sprawnego funkcjonowania każdej organizacji często jest podkreślane w literaturze³, a także jest dostrzegane przez praktyków.

Sam proces doboru pracowników jest działaniem wieloetapowym i składa się z: rekrutacji i selekcji kandydatów oraz adaptacji nowo zatrudnionych pracowników⁴. W niniejszej publikacji zostaną przedstawione wszystkie te etapy – wszystkie są bowiem równie ważne i dlatego nie powinno się bagatelizować żadnego z nich.

Niniejsza publikacja powstała przede wszystkim dlatego, że do tej pory nikt szerzej nie zajął się tą problematyką. Co prawda, w różnych opracowaniach pojawiał się temat aplikacji kuratorskiej, jednak były w nich poruszane jedynie wybrane jej aspekty, szczególnie te wynikające ze stosunku pracy aplikanta kuratorskiego.

W okresie obowiązywania KurSądU uwidoczniło się wiele problemów z jej stosowaniem, w tym także w zakresie przeprowadzania naboru na stanowisko aplikanta kuratorskiego i przygotowywania aplikanta do wykonywania zawodu kuratora sądowego. Problemy te są w poszczególnych okręgach sądowych różnie rozwiązywane, co skłoniło mnie do szczegółowej analizy tej instytucji, aby móc zaproponować pewne schematy

¹ Ustawa z 27.7.2001 r. o kuratorach sądowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1014).

² Wypowiedź posła sprawozdawcy M. Markiewicza z 23.5.2001 r., za: T. Jedynak, K. Stasiak, Ustawa o kuratorach sądowych. Komentarz, Warszawa 2014, s. 12.

³ B. Jamka, Dobór zewnętrzny i wewnętrzny pracowników. Teoria i praktyka, Warszawa 2001; Z. Pawlak, Personalna funkcja firmy, procesy i procedury kadrowe, Warszawa 2003, s. 137–185.

⁴ A. Ludwiczynski, Alokacja zasobów ludzkich organizacji, [w:] Zarządzanie zasobami ludzkimi. Tworzenie kapitału ludzkiego organizacji, H. Król, A. Ludwiczynski (red.), Warszawa 2014, s. 197.

postępowania w różnych, problematycznych sytuacjach. Być może pozwoli to ujednoczyć stosowane w tym względzie praktyki, a na pewno może przyczynić się do ułatwienia pracy osobom uczestniczącym w procesie naboru na stanowisko aplikanta kuratorskiego i przygotowania wybranej osoby do wykonywania zawodu kuratora sądowego.

Ponieważ książka w sposób wieloaspektowy przedstawia aplikację kuratorską, dlatego może być ona wsparciem nie tylko dla osób, które prowadzą nabór i wybierają kandydata do zatrudnienia na stanowisko aplikanta kuratorskiego, ale także dla osób, które podejmują decyzje kadrowe dotyczące aplikanta, czy też które organizują i nadzorują przebieg aplikacji. Również sam aplikant kuratorski znajdzie w niej odpowiedzi na wiele nurtujących go pytań, gdyż zostały w niej omówione uwarunkowania jego stosunku pracy. Celem tej publikacji jest też udzielenie pomocy wszystkim tym, którzy zamierzają ubiegać się o stanowisko kuratora zawodowego i w tym celu muszą przystąpić do naboru na stanowisko aplikanta kuratorskiego.

Publikacja składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich został poświęcony przedstawieniu instytucji aplikacji zawodowej i sposobu, w jaki określono zasady przygotowania wybranej osoby do wykonywania zawodu kuratora sądowego. Omówiono w nim także jaki był, w ujęciu historycznym, rozwój koncepcji naboru i przygotowania wybranej osoby do pracy w charakterze kuratora sądowego.

Drugi rozdział dotyczy przygotowania i przeprowadzenia naboru na stanowisko aplikanta kuratorskiego. W związku z tym wymieniono w nim i szczegółowo przedstawiono etapy tego procesu: kto może zostać aplikantem, w jakim trybie należy przeprowadzać nabór, złożenia jakich dokumentów można oczekiwać od kandydata na aplikanta kuratorskiego, jak przygotować i przeprowadzić konkurs, jakie są zasady wyboru kandydata do pracy?

Kolejny rozdział został poświęcony zatrudnieniu aplikanta i temu, w jaki sposób należy zorganizować aplikację, aby przebiegała sprawnie i efektywnie. W podrozdziałach omówiono prawa i obowiązki aplikanta oraz role poszczególnych osób, które biorą udział w aplikacji (kurator okręgowy, kierownik zespołu, patron).

Ostatni rozdział dotyczy egzaminu kuratorskiego i trybu ewentualnego zatrudnienia aplikanta na stanowisku kuratora zawodowego. Omówiono w nim sposób zorganizowania i przeprowadzenia egzaminu, który jest uwięzieniem aplikacji kuratorskiej, a jego wynik świadczy nie tylko o tym, jak aplikant się do niego przygotował, ale też o właściwym (bądź też nie) spełnieniu roli przez osoby uczestniczące w aplikacji, w tym w szczególności przez patrona aplikanta. Przedstawiono też zasady zatrudnienia aplikanta na stanowisku kuratora zawodowego.

Integralną częścią publikacji są załączniki, które stanowią propozycję rozwiązań różnego rodzaju kwestii związanych z naborem na stanowisko aplikanta kuratorskiego, czy też organizacją aplikacji kuratorskiej. Do książki został też załączony aneks, w którym znajdują się zestawy pytań testowych, łącznie z prawidłowymi odpowiedziami. Testy te były użyte w czasie egzaminów konkursowych na stanowisko aplikanta kuratorskiego w różnych miejscach w Polsce (blisko 1000 pytań). W aneksie zostały także zamieszczone przykładowe pytania otwarte do części opisowej egzaminu konkursowego pisemnego.

Warto podkreślić, że książka uwzględniła dwie ważne zmiany regulacji prawnych, które na proces naboru na stanowisko aplikanta kuratorskiego mają wpływ. Pierwsza z nich dotyczy zmian przepisów w zakresie ochrony danych osobowych, co zostało spowodowane wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 (najczęściej zwane RODO). Natomiast druga obejmuje zmiany legislacyjne wynikające z wejścia w życie nowej ustawy o szkolnictwie wyższym.

W książce świadomie pominięto te zagadnienia, które odnoszą się do sposobu wykonywania poszczególnych zadań przez kuratorów sądowych. Postąpiono tak przede

wszystkim z dwóch powodów: po pierwsze – są one przedmiotem innych publikacji, w tym przede wszystkim *Zarysu metodyki pracy kuratora sądowego*, którą to książkę miałem przyjemność redagować; po drugie – poważnie zwiększyłyby to wielkość niniejszej publikacji, co spowodowałoby, iż jej podstawowy zamysł, o którym mowa na początku, stałyby się mniej czytelny.

Na koniec chciałbym podziękować kuratorom okręgowym z wielu okręgów, którzy niekiedy kontaktowali się ze mną, aby skonsultować różne sprawy związane z aplikacją kuratorską. Dzięki temu w książce mogłem przedstawić sposób rozwiązania wielu problemów, o których dowiedziałem się z tych rozmów.

Autor